

УДК 574.2:57.03+796:341,23

ББК 68.69+75.1

Н 73

Науковий вісник Академії безпеки та основ здоров'я. Збірник наукових праць. Спеціальний випуск: «Нові тенденції в безпеці. Безпека спорту». – Київ: ЦП «Компринт», 2018. – 255 с

Науковий вісник Академії безпеки та основ здоров'я засновано у 2007 році
Засновник: Академія безпеки та основ здоров'я

Спеціальний випуск «Наукового вісника Академії безпеки та основ здоров'я» підготовлено Академією безпеки та основ здоров'я спільно з Національним університетом фізичного виховання і спорту України

До збірника включені наукові статті з низки теоретичних та практичних питань безпеки, а також наукові праці підготовлені до міжнародної наукової смарт-конференції та круглого столу «Нові тенденції в безпеці. Безпека спорту» які відбулися 20.06.2017 на базі Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Матеріали, включені до збірника будуть цікавими для наукових та педагогічних працівників, які забираються питаннями безпеки, докторантам, аспірантам, студентам, практичним фахівцям, а також широкій громадськості.

Всі статті включені до збірника пройшли наукову рецензію.

Матеріали доповідей публікуються за оригіналами, наданими авторами.

© Академія безпеки та основ здоров'я 2018

ISBN 978-966-929-707-5

ЗМІСТ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «БЕЗПЕКА СПОРТУ» – АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПЛАТИНСЬКИЙ Василь Миронович	6
TENDENCE FENOMÉNU BEZPEČNOSTI VE VZTAHU K PRIVATIZACI BEZPEČNOSTI A OMEZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV BRUNA Eduard	18
THE INTEGRATED RESCUE SYSTEM – A PART OF THE CIVIL SECURITY SYSTEM GALLA Štefan, ZSOLT Lukáš	26
ПРОФІЛАКТИКА НАРКОМАНІЇ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДИВАК Володимир Валерійович	43
ВИКОРИСТАННЯ САМОРОБНИХ ШИПІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДОМНІЧЕВ Микола Володимирович	50
MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI ZPŮSOBENÉ ZVĚŘÍ V SILNIČNÍ DOPRAVĚ NA ÚZEMÍ JIHOČESKÉHO KRAJE KAVAN Štěpán	58
VIDEOINTERAKCE V PROCESU VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ KUČERA Václav	68
MIGRACE V KONTEXTU EVROPSKÉ UNIE LISNIK Anton , GREŇOVÁ Katarína	87
РОЗГЛЯД ПИТАНЬ БЕЗПЕЧНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У МАГІСТЕРСЬКИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБОТАХ МАКСИМІВ Володимир Михайлович, СТОРОЖУК Віктор Миколайович, СОМАР Галина Володимирівна	99
VÝCHODISKÁ VÝSKUMU POLITICKÉHO MARKETINGU MASÁR Dušan, KAZANSKÝ Rastislav, BUČKA Pavel, GREGA Matúš	106
PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBA JAKO NEDÍLNÁ SOUČÁST IZS V ČR MATOUŠKOVÁ Ingrid	118
РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ПСКУНОВА Лариса Едуардівна, КОСТЕНКО Миколай Петрович	131
ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО ЯКОСТІ ЖИТТЯ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ ЗОНУ СТРОСТЕРЕЖЕННЯ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ ПРИЛИШКО Валентина Антонівна, ОЗЕРОВА Ю.Ю.	138
ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПУЛЯК Ольга Василівна	146
MÍSTO ZÁSAHU Z POHLEDU SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU A KRIMINALISTIKY RAK Roman, PORADA Viktor, ZAPLYTYNSKI Vasył	152

RADICALISATION AND ISLAM - THE SECURITY THREAT EXPERIENCE FOR EU FROM BOSNIA AND HERCEGOVINA REGENDA Ladislav, KAZANSKÝ Rastislav	170
VÝZNAMNÉ SOUČASNÉ KRIMINÁLNÍ AKTIVITY V KYBERPROSTORU A OBRANA PROTI NIM SMEJKAL Vladimír	180
VYUŽITÍ POČÍTAČOVÉHO MODELOVÁNÍ V PROCESU KRIMINALISTICKÉHO EXPERIMENTU V PRAXI STRAUS Jiří, PORADA Viktor	187
УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ В МИРОВОЙ ПРАКТИКЕ УРЯДНИКОВА Инга	201
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАБОТЫ С ВНУТРИЛИЧНОСТНЫМ КОНФЛИКТОМ ХРАПКО Татьяна Анатольевна	207
ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ ШАПОВАЛОВ Борис Борисович	211
ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ У СПОРТІ ТА ЇХ ПРОФІЛАКТИКА ШЕВЦОВ Сергій Миколайович	216
LIDSKÝ FAKTOR A JEHO ROLE V BEZPEČNOSTNÍM SYSTÉMU BRUNA Eduard, PORADA Viktor	221
PRÁVA MENŠIN A VLÁDA MENŠIN NAD VĚTŠINOU V POSTMODERNÍ SITUACI ZOUBEK Vladimír	233

ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ У СПОРТІ ТА ЇХ ПРОФІЛАКТИКА

OCCUPATIONAL DISEASES IN SPORTS AND THEIR PREVENTION

ШЕВЦОВ Сергій Миколайович¹

Резюме

Спорт вищих досягнень є фактором ризику виникнення травматизму та професійних захворювань. Для різних видів спорту характерні різні специфічні захворювання. Велика кількість захворювань опорно-рухового апарату спостерігається у гімнастів, волейболістів, важкоатлетів, метальників. Надмірні навантаження аеробного характеру за часту є причиною перенапруження міокарду у бігунів, лижників, велосипедистів, веслувальників, плавців. Особливу небезпеку становить використання заборонених фармакологічних препаратів. Питання попередження травм і захворювань у спорті стосується всіх, що готують висококваліфікованих спортсменів та забезпечують нормальні умови для учбово-тренувальних занять і участі у змаганнях: тренерів, лікарів, суддів, проектувальників, будівельників, представників спортивної та медичної науки. Профілактика захворювань та травм у спорті включає комплекс правових, організаційних, методичних, соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних, спортивно-педагогічних заходів. Ефективність заходів залежить від знання та зменшення факторів ризику при матеріально-технічному забезпеченні тренувальної та організаційної змагальної діяльності, системі підготовки спортсменів з врахуванням індивідуальних функціональних можливостей, харчування та відновленні, організації та проведенні змагань з врахуванням погодних та географічних умов.

Загальні напрямки профілактичних заходів передбачають:

- первинну профілактику (на індивідуальному рівні) – медичне спостереження, захисні заходи, раціональне харчування, ефективна розминка та інше);
- вторинну профілактику (на груповому рівні) – удосконалення правил, угоди, інформація, виховання;
- третинну профілактику – соціальне планування, законодавство, економічні вкладення.

Ключові слова: адаптація, втома, допінг, захворювання, навантаження, ризик, травма.

Summary

Sport of higher achievements is a risk factor for injury and occupational diseases. Different types of sports are characterized by various specific diseases. A large number of diseases of the musculoskeletal system is observed in gymnasts, volleyball players, weightlifters, throwers. Excessive aerobic stresses often cause over-strain of myocardium from runners, skiers, cyclists, rowers, swimmers. The use of forbidden pharmacological agents is a particular danger. The question of the prevention of injuries and diseases in sports applies to all who train highly skilled athletes and provide normal conditions for training sessions and participation in competitions: trainers, doctors, judges, designers, builders, representatives of sports and medical science. Prevention of diseases and injuries in sports includes a complex of legal, organizational,

¹ ШЕВЦОВ Сергій Миколайович, старший викладач, Національний університет фізичного виховання і спорту України

methodological, socio-economic, sanitary-hygienic, medical-preventive, sports-pedagogical measures. The effectiveness of the measures depends on the knowledge and reduction of risk factors in the logistics of training and organizational advancement activities, the system of preparation of athletes taking into account individual functionality, nutrition and restoration, organization and conduct of competitions, taking into account weather and geographical conditions.

The general directions of preventive measures include:

- primary prevention (at the individual level) - medical observation, protective measures, rational nutrition, effective warm-up, etc.);
- secondary prevention (at the group level) - improvement of rules, agreements, information, education;
- tertiary prevention - social planning, legislation, economic investments.

Key words: adaptatsiya, vtoma, doping, zahchyovannya, navantazhenya, risik, trauma.

Спорт вищих досягнень – це сфера діяльності людини, у якій тренувальні та змагальні навантаження є фактором ризику виникнення травматизму та професійних захворювань. Раціонально збудоване тренування призводить до зростання функціональних можливостей органів та систем за рахунок удосконалення комплексу механізмів, що відповідають за адаптацію (приспособлення), підвищення імунологічної активності організму.

Використання надмірних навантажень, які перевищують індивідуальні адаптаційні можливості людини, викликає надмірну мобілізацію структурних та функціональних резервів органів і систем, що призводить до переадаптації – виснаження функціональних систем, які здійснюють основні навантаження, порушення клітинно-гуморального імунітету.

У спортсмена виникає втома – стан, що спричиняється інтенсивною і тривалою роботою, характеризується тимчасовим зменшенням працездатності, зниження кількості та якості роботи, погіршення координації робочих функцій. Втома – це початкова стадія перенапруження (несприятливого гранично між нормою і патологією функціонального стану організму, що викликано надмірним за тривалістю або величиною навантаження).

Тривале перенапруження може викликати порушення здоров'я спортсмена, виступаючи у ролі етіологічного фактора (причини) професійного захворювання.

Професійне захворювання – патологічний стан людини, обумовлений надмірним напруженням організму або дією шкідливого виробничого чинника під час трудової діяльності.

Існує тісний взаємозв'язок між величиною і специфічним напрямком навантажень – з одного боку та характером захворювань з іншого.

Багато видатних спортсменів вимушені значно більше часу та уваги приділяти лікуванню захворювань та травм, ніж власне тренувальній та змагальній діяльності.

Опитування великих груп спортсменів вищого класу – членів збірних команд різних країн (плавців, футболістів, волейболістів, баскетболістів, борців, гімнастів, важкоатлетів та ін.) свідчить, що у зв'язку з захворюваннями вони були вимушені пропускати від 7 до 45% тренувальних занять, від 5 до 33% змагань.

При аналізі стану здоров'я спортсменів високої кваліфікації відмічено, що у різних видах спорту характерні різні захворювання.

Так, найбільша кількість захворювань опорно-рухового апарату (остеохондрози, артрози, пері артрози, бурсити, зміни міжхребетних дисків, грижи) спостерігаються у гімнастів, що використовують у процесі підготовки велику кількість швидко-силових елементів та стрибкових, вправ; волейболістів, у підготовці яких, використовують стрибкові вправи з частими падіннями; важкоатлетів, метальників.

Гострі захворювання ЛОР-органів (назофарингити, ринити, гайморити) характерні для спортсменів, які займаються фігурним катанням і спортсменів, що тренуються на льоду, що досить часто пов'язано з переохолодженням. Гострі отити (запалення середнього вуха) нерідко відмічаються у людей, які професійно займаються плаванням.

Надмірні навантаження аеробного характеру досить часто є причиною перенапруження міокарду у спортсменів у видах спорту, що пов'язані з проявами витривалості (бігунів на довгі дистанції, лижників, велосипедистів, веслувальників, плавців).

У стрибунів у воду надмірна різниця тиску у середньому та зовнішньому вусі може викликати деформацію барабанної перетинки.

Основні небезпеки захворювань та травматизму становить використання заборонених у спорті фармакологічних засобів (допінгу): стимуляторів, наркотиків, анаболічних стероїдів, пептидних гормонів, диуретиків.

Фенамін (амфетамін) підвищує працездатність спортсмена, але викликає порушення психіки з виникненням слухових галюцинацій, призводить до ряду смертельних випадків, особливо у велосипедному спорті. Летальні випадки серед спортсменів за результатами порушення серцево-судинної діяльності були зареєстровані і після використання кокаїну.

Наркотичні засоби (морфін, промедол, мета дон) викликають психічну та фізичну залежність вже після першої ін'єкції.

Анаболічні стероїди найбільш розповсюджені заборонені у спорті засоби, частіше їх використовують бодібілдери. Цей клас засобів представлений тестостероном та його похідними. Вони активізують синтез білку в організмі з розвитком гіпертрофії м'язів, у т.ч. серцевого м'яза, здійснюють сильний вплив на вірогідність розвитку серцево-судинних захворювань, порушень функцій печінки, статевої функції, нервово-психічних розладів.

В-адреноблокатори знижують частоту серцевих скорочень, тремор, зменшують почуття тривоги і підвищують ризик травм у складно координаційних видах спорту (гімнастиці, гірськолижному спорті, бобслеї).

Надмірне використання соматотропного гормону, який стимулює зростання та розвиток довжини і маси тіла, викликає захворювання під назвою «агромагалія» (зростання окремих частин тіла – пальців, кістей, стоп, носу, язика та ін.) аж до інвалідизації.

Диуретики – засоби, які посилюють виведення з організму метаболітів, сприяють зниженню маси тіла. Деякі спортсмени використовують їх для виведення заборонених засобів.

До серйозних порушень юних спортсменів, що знаходяться у періоді статевого дозрівання, можуть призвести неправильні дієти з низькою енергетичною цінністю, які знайшли розповсюдження у спортивній і художній гімнастиці, фігурному катанні. Це може призвести до демінералізації кісток, порушень менструального циклу у спортсменок.

Питання, попередження травм і захворювань у спорті стосується всіх, що готують висококваліфікованих спортсменів та забезпечують їм нормальні умови для навчально-

тренувальних занять та участі у змаганнях: тренерів, суддів, лікарів, проектувальників, будівельників, представників спортивної та медичної науки.

Профілактика захворювань та травм у спорті – це комплекс правових, організаційно-методичних, соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних, спортивно-педагогічних заходів.

Ефективність заходів залежить від знання та зменшення факторів ризику.

1. Матеріально-технічне забезпечення тренувальної та організаційної змагальної діяльності:
 - Стан спортивних споруд, місць проведення занять, дотримання санітарно-гігієнічних норм;
 - Якість спортивної форми, інвентарю, обладнання, засобів індивідуального захисту;
2. Погодні, кліматичні та географічні умови:
 - Високогір'я, середньогір'я;
 - Зміна часових поясів;
 - Висока або низька температура, відносна вологість;
3. Підготовка та функціональні можливості спортсмена:
 - Ступінь еластичності м'язів;
 - Рівень координаційних здібностей;
 - Розвиток м'язів-антагоністів;
 - Техніко-тактична підготовка;
4. Система спортивної підготовки:
 - Невідповідність тренувальних занять рівню підготовки спортсмена;
 - Виконанню складних тренувальних завдань в умовах втоми;
 - Надмірні фізичні та психічні навантаження;
 - Нераціональні режими праці і відпочинку;
 - Неefективна розминка;
5. Харчування та відновлення, фармакологія
 - Нераціональне харчування, нестача вітамінів, неправильний режим;
 - Відсутність та нераціональне відновлення;
 - Допінг
6. Організація та проведення змагань:
 - Недосконалість проведення змагань;
 - Якість роботи суддів;
 - Агресивна поведінка супротивника;
 - Тривалі перерви між окремими стартами;
 - Використання прийомів, що недостатньо засвоєні.

Загальні напрямки профілактичних заходів передбачають :

- Первинну профілактику (на індивідуальному рівні): медичне спостереження, захисні засоби, раціональне харчування, ефективна розминка та ін.
- Вторинну профілактику (на груповому рівні) – удосконалення правил, угоди, інформація, виховання;
- Третинну профілактику – соціальне планування, законодавство, економічні вкладення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Всесвітній антидопінговий кодекс – Київ: Всесвітнє антидопінгове агенство, Національний антидопінговий центр України, 2012 – 115 с.
2. Кундієв Ю. І., Яворовський О. П. Гігієна праці – Київ, Медицина, 2011 – 904 с.
3. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – Киев, Олимпийская литература, 1997- 583 с.
4. Род Р. Сили, Тренд Д. Стивенсон, Филип Тейт – Анатомия и физиология – Киев, Олимпийская литература, 2007 – 662 с.
5. Шахлина Л. Я-Г., Коган Б. Г., Терещенко Т. А., Тищенко В. П., Футорний С. М. Спортивная медицина. Учебни кдля студентов высших учебных заведений – Киев, наукова думка, 2016 – 452 с.